

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izahaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrt leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopiše do odpovedi. — Udje „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 16 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišтво: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 48 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Preosnova Avstrije neodložitiva

Pretekli teden je širši javnosti zopet razkril svo notranjepolitično revščino v Avstriji. Slo je za to, da se vladi dovoli državni proračun. Rednega proračuna si vlada sploh ni upala predložiti, marveč samo začasni proračun za dobo štirih mesecev. Pa tudi za to ni mogla dobiti večine. Nemške glase je imela zagotovljene, deloma tudi glase nemških socialnih demokratov, ki so bili pripravljeni glasovati za redne izdatke, ne pa za vojne izdatke in kredite. Nemški glasovi pa ne tvorijo večine. Zato je začela vlada moledeovati pri slovanskih strankah. Ukrajinci so, odkar je ustanovljena na Ruskem samostojna država Ukrajina, z vihrajočimi zastavami krenili v vladni tabor. Vlada je gorko snubila Čehe in Jugoslovane, ki pa nikakor niso hoteli v vladino vežo, dokler vlada ne sprejme znanih čeških in jugoslovanskih zahtev. Poljaki so se izpočetka kazali neizprosne. Seidler do zadnjega ni vedel, ali dobi večino za oni dve proračunski točki o prispevkih za skupne vojne izdatke in za nova vojna posojila. Nazadnje so se pa Poljaki na izrecno vladarjevo željo uklonili ter se odločili, da ne bodo glasovali ne za ne proti, temveč se bodo med glasovanjem odstranili. Tako je bila z veliko muko zveržena nekaka večina. Kako malenkostna je ta večina, se vidi iz tega, da je za točko 2 v proračunu (prispevki k vojnim izdatkom) glasovalo 203 poslanci, proti pa 161 poslancev, za točko 3 (vojna posojila v znesku 6 milijard) pa 202 poslancev a proti 165; torej večina 37 glasov, ki pa bi ne bila večina, če bi se Poljaki ne bi bili odstranili.

Dogodki preteklega tedna so jasen dokaz, da so Slovani — torej večina avstrijskega prebivalstva — z vlado in z dosedanjim notranjepolitičnim ustrojem v Avstriji nezadovoljni ter da država sama zelo trpi vsled nezadovoljnosti večine svojih državljanov. Hiša, kjer vlada nezadovoljnost, spor in prepir, gotovo ni zgrajena na trdno podlago. Če se notranje razmere kmalu ne izboljšajo, mora hiša propasti.

Sam gospod Seidler, ki je bolj počasnega političnega razumevanja, je pred usodnim glasovanjem pretekli četrtek v svojem govoru priznal, „da nardna in državnopravna vprašanja silijo na rešitev. Mi moramo doseči, da se izravna narodna nasprotstva v okviru državne ideje.“ In kako se naj izvrši izravnavanje? „Vlada v tem oziru vstraja pri svojih opetovano razglašanih načelih tako glede pravice avstrijskih narodov na avtonomijo, ki nje presega kronovinskih mej, kakor tudi glede na pravico samoodločbe, v kolikor je v skladu s predpogoji za ohranitev in obrambo državne celote.“

Seidler torej meni, da bo velike rane, iz katerih sedaj krvavi notranjepolitično telo Avstrije, zacelil z majnim obližem prav ozkega obsega — z avtonomijo v deželnih mejah avstrijskih kronov. To je zastarelo politično padarstvo, ki ne spada več v sedanji čas. Sedaj je doba velikih idej in velikih sprememb. Dandanašnji se ne zdravi z malenkostnimi obliži in obvezami, marveč z radikalnimi operacijami. Vsa malenkostnost in popolna nezadostnost Seidlerjevega načela se pokaže na prvi pogled, če se ozremo v Rusijo. Ali je morda mir v Brestu Litovskem tudi obstal pred zgodovinsko častiljivimi deželnimi mejami Rusije? Ko se je cela velikanska država razrezala in razdelila v veliko število samostojnih, neodvisnih držav na podlagi načela o pravici samoodločbe narodov, pa bi se na drugi strani dež. meje primeroma malih pokrajin proglašale kot nekaj tako starodavnega, svetega in nedotakljivega, da se niti ne bi smeli prestaviti stebrički deželnih mej?! Svet je iz tečajev, piše dunajsko glavno glasilo nemške socialne demokracije, med vsemi narodi je razburjeno vrenje, vsak narod hoče biti enota in celota, vsak stremi za tem, da vse svoje dele združi v enoto in samostojnost; toda gospod Seidler se kakor žandar, ki straži carinsko pregrajo, postavi pred nje ter jim kliče: Pozor na deželne meje! Samouprava, samoodločba, vse to je prav lepo, toda ta lepa načela se morajo ustaviti pred deželnimi mejami. Pravo o samoodločbi narodov se preneha pri vsaki deželni

meji; sedemnajst deželnih prečnic ovira njegove uresničenje.

Pa ga ne bo zavrlo. Pozor na deželne meje, to je le trenuten napis, ki bo kmalu moral izginiti. Pravica samoodločbe bo šla preko deželnih mej ter se bo ustavila ob državnih mejah. Notranjepolitična preosnova v Avstriji, ki bo v resnici vredna svojega imena: bo ta: ujedinenje in lastna državnost vsem narodom v okviru Avstrije, zvezne državne. Na tem temelju se bo tudi rešilo jugoslovansko vprašanje, o katerem je pretekli četrtek sam Seidler priznal, „da ga ne moremo dalje prezirati.“

Nemška komedija v Št. Ilju.

Št. Ilj v Slov. gor., 10. marca.

S tako velikim hrupom naznanjeni in s tako veliko agitacijo pripravljeni protestni shod šentiljskih Nemcev proti jugoslovanski državi v nedeljo, dne 10. marca, je v primeri z velikim vikom in krikom, s katerim so Nemci in njih podrepaniki pripravljali in napovedali ta shod, izpadel prav klaverno. Z veliki muk in velikim trudom so spravili skupaj kakih 250 moških, žensk in otrok. Bilo je kakih 100 škricev in študentov iz Maribora, potem znani odpadniki iz severne, severozahodne in južne okolice Št. Ilju in pa lutrovskega naseljenca. Kratko maloj rečeno: Bili so skoraj sami tujei in privandranca. Od domačinov se izvzemši par radovednežev ni shoda nihče udeležil. Iz Štrasa so se pripeljali na vozu z napisom: „Feuerwehr Štras.“ Naši so rekli, da so prišli ognjegasoci iz Štrasa gasiti v Št. Ilj jugoslovansko nevarnost.

Glavno besedo je imel mariborski advokat dr. Mravlag, ali pravzaprav Mravljak. Njegov dedek sicer se ni razumel besedice nemškega, a to nič ne dene, on je raditega vseeno velik Nemec. Rekel je, da je vsak človek dolžan delati za svoj narod, a ga ni vzel temu nič sram, da dela on sam proti svojemu narodu. Po njegovem mnenju so vsi oni Slovenci, ki ne trobijo v nemški rog, sami veleizdajalci. Najbolj mu je v želodcu dr. Korošec, ki ima pa nazvle temu, kakor je pripovedoval dr. Mravlag, veliko besedo pri samem cesarju. Dr. Korošec gro v cesarskem dvoru kar tako ven in noter. To Mravlagu seveda ne more v glavo, kako da more imeti jugo-

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Dospevšemu v bolnico, so me slekli do kože; ker je bila vsa obleka okrvavljena in povaljana, so jo zavrgli. Nisem posedal duzege kakor prav kratko srajco, katero mi je posodila bolnica. V sami srajci pač ni bilo misliti na polet v oddaljeni Maribor. Tokrat prvič v življenju zaželeni denar mi je izročil po 2 tednih že omenjeni žid narednik radostno smehljajočega obraza, češ: Sedaj ste pa preskrbljeni za na pot po moji zaslugi ter prizadevanju. Nagradil sem ga hvaležnega srca, da bo pomnil usmiljeni Abrahamovec; kristjan ne plačuje življenjskih uslug po vinarjih. V sled dobrega plačila je bil narednik še tako prijazen, da se mi je sam ponudil: on mi pre skrbi za potovanje potrebno obleko v 12 urah. Ni lagal, izpolnil je obljubo do minute natančno. Obleka je bila za tedaj še sicer pretirano draga, pa kaj, če le človek lahko ubeži iz neljubega kraja. Oblekli so me in poslovil sem se menda za vedno od Miskolca, kjer sem proučil mažarsko srce tudi v zaledju.

Vozil sem se v lepo opremljenem sanitetnem vlaku od Miskolca do Budimpešte. Na tej vožnji se mi je pač postreglo, da sem se enkrat po dveh mesecih najedel do sitega. Samo hlače, ki mi jih je bil priskrbel žid v 12 urah, so mi odrekle na tej poti. Ker sem ležal ter se potil, so popustile vse zaplate. Hlače namreč niso bile zašite, ampak zalepljene, kjer bi jih bil moral sklepati sukanec. Da me je krojač tako pretkano o-smuknil, se nisem hudoval, ampak se smejal, saj žid je računjal za gotovo, da se ne srečava več. V Budimpešti na kolodvoru sem počakal tako dolgo, da so mi pošili hlače za silo. Iz ogrske prestolice do Maribora sem se vozil v civilnem vlaku. Gotovo nikoli nisem zapustil železnice tako oveseljen nego tokrat, ko sem pozdravil znani mi mariborski kolodvor.

V bolnici so me sprejeli postrežljivo ljubeznivo. Dovolili so mi celo, da sem samo spal v bolnišnici ter hodil k prevezam, na hrani in po dnevu sem pa b val pod gostoljubno streho deskega semenišča. Do groba ostanem dolžnik vsem onim gospodom, ki so me povabili po več kot dvoletnem bivanju na bojnem polju v svojo sredo. Tukaj sem oživel, se okreplil na potrti duši in polamanem telesu. Le tisti človek, ki se je plazil skozi leta po jarkih krutosti, boja, krvi in smrti, zna ceniti, kaj je mirna družba. Po

cele dneve sem presejel v rajsko mirnem semeniškem vrtu, kjer mi je duh nemoteno plaval po prijazni gladini — miru... Teh trenutkov miru in oddiha, ki sem jih užival v dobi dveh mesecev, ne zabim nikdar. Z nežno rahločutnostjo so me gladili dnevni obiski prečast. g. ravnatelja in drugih gospodov in ljubko kramljanje, ki ni ropotalo po grabah bojnega polja, ampak komaj slišno suštelo po stezah in livadah naše mile — slovenske domovine. Ti nad vse drago semenišče! Vrnilo si mi nekdanjo veselo dušo, katero sem posedal kot remšniški kaplan.

Po sladko prijetni dobi dveh mesecev so se mi zacelile vse rane. Seveda, roka je ostala hroma. Da mogoče vendarle natirajo v njo vsaj nekaj življenja, so me premestili iz Maribora v ortopedični zavod v Rogaško Slatino. Stanoval sem tukaj po grofovsko; pač pa me je premestitev iz Maribora porinila v vojaško družbo, katere sem bil navelčan do grla. Čudil sem se skraja na Slatini, da se je mudilo tukaj več oficirskih dam nego častnikov samih. Že vsak kadet je šetal bodisi s svojo zaročenko, nevesto, da celo z — ženo! Ta raznobojni ženski spol je obedoval ter večerjal pri naših mizah in v naši družbi. Po večini so bile te nežnosopske cvetke ljubiteljice psov, psičkov ter kužkov vseh vrst in pasem.

(Dalje prihodnjič.)